

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XI. De accidia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

quis status motus odij: sed quia ira inueterata odij causa.

Ad QUINTVM dicendum, quod auctoritates illae loquuntur de inuidia secundum quod est peccatum mortale.

ARTICVLVS III.

Vtrum inuidia sit vitium capitale.

TERTIO queritur, Vtrum inuidia sit vitium capitale. Et vsq non, quia ad vitium capitale pertinet habere filias: non autem ad ipsum pertinet qd sit alterius filia: sed inuidia est filia superbiae, sicut Aug. dicit in lib. de Sancta virginate. ergo inuidia non est vitium capitale.

¶ 2. Præter. Inuidia est tristitia quædam, vt iam dictum est: tristitia aut importat quendam terminum appetitui motus. vbi. n. homo incurrit malâ, quod prius oderat, cõtristatur. ergo inuidia non est vitium capitale, quia de ratione vitij capitalis est, quod ex eo omnia alia vitia oriuntur.

¶ 3. Præter. Cuilibet vitio capitali assignant aliquæ filia: sed inuidia non vs habere aliquas filias. Assignat enim Greg. in 3o. Moral. in quinque filias, quæ sunt odium, susurratio, detractio, exultatio in aduersis, afflictio in prosperis, quorum nullum videtur esse filia inuidia. Nam odium magis nascitur ex ira, susurratio aut, & detractio, & exultatio in aduersis procedit ex odio, afflictio aut in prosperis vs esse idem quod inuidia. ergo inuidia non est vitium capitale.

SED CONTRA est, quod Greg. 31. Moral. connumerat inuidiam inter vitia capitalia.

RESPON. dicendum, quod sicut supra dictum est, vitia capitalia sunt, ex quibus alia vitia nata sunt oriri fm rationem a causâ finalis. Finis hęc rationem boni. Eodem autem modo tendit appetitus in bonum, & in fruitione boni, que est delectatio. Et ideo sicut appetitus ex intentione boni, mouet ad aliquam agendum: ita et ex intentione delectationis. Est autem cõsiderandum, quod sicut bonum est finis appetitui motus, qui est profectio: ita malum est finis appetitui motus qui est fuga. Sicut. n. aliquis uolens obtinere bonum profectur ipsum, ita aliquis uolens careere malo, fugit ab ipso. Et sicut delectatio est fructio boni: ita tristitia est quædam malitia, fm quâ animus opprimitur a malo. Et ideo ex hoc qd homo repudiat tristitiã inducitur ad multa faciendâ, p quæ tristitiam repellat, uel ad quæ tristitia inclinât. Sic ergo quia inuidia est tristitia alienæ gloriæ, in quantum apprehendit ut quoddam malum, consequens est, ut hõ ex inuidia redat ad aliqua inordinate faciendâ contra proximum. Et secundum hoc est inuidia vitij capitale. In hoc aut conatu inuidia est aliquid tamquã principij, & aliquid tamquam terminus. principium quidem est, ut aliquis excludat gloriam alterius, quæ eum contristat, quod quidem fit diminuendo bona eius: siue mala de eo dicendo, & latenter, qd fit per susurratione, & manifeste quod fit per detractiõnem. Terminus autẽ huius conatus pot considerari dupliciter. Vno quidem modo respectu eius, cui inuidet. Et sic motus inuidia interdum terminat ad odium, scilicet ut homo non solum tristetur de superexcellẽtia alterius: sed ulterius uelit simpliciter mala eius. Alio uero modo terminus huius conatus potest accipi ex parte ipsius inuidentis: qui si quidem possit cõsequi finem intentum ut diminat gloriã proximi, gaudet, & sic ponit filia inuidia, exultatio in aduersis: si autem non possit consequi suum propositum, ut scilicet impediât gloriam proximi, tristatur.

tur. Et sic ponitur filia inuidia afflictio in prosperis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut Gregorius dicit. 32. Moralium, Superbia communis mater est omnium vitiorum. unde per hoc quod inuidia est filia superbiae, non excluditur quin inuidia sit vitium capitale.

AD SECVNDVM dicendum, quod tristitia & si sit terminus in exequendo, est tamen primum in intentione, in quantum scilicet ex fuga tristitiæ multi alij motus procedunt.

AD TERTIVM dicendum, quod nihil prohibet eadem uitia ex diuersis vitij secundum diuersas rationes oriri. Odium ergo nascitur ex ira secundum quod ille, qui ad iram prouocatur, lesionem intulit: ex inuidia autem secundum quod eius bonum cui inuidetur, apprehenditur ut impeditiuum propriæ excellentiæ. Similiter etiã susurratio, & detractio & exultatio in aduersis oriuntur ex odio, in quantum diminiuit omne bonum, & procurat omne malum sui inimici. hæc ex inuidia proueniunt secundum solã rationem remouendi excellentiam. Afflictio autem in prosperis est aliquo modo ipsa inuidia, & quodammodo filia eius, secundum enim qd aliquis tristatur de prosperis alicuius in quantum aduersatur singulari excellentiæ alicuius, sic est ipsa inuidia. Secundum uero quod aliquis tristatur de prosperis alicuius ea ratione: quia eueniunt contra suum conatum ad impediendum ea, sic est filia inuidia.

QVAESTIO XI.

De accidia.

In quatuor articulos diuisa.

¶ Primo enim queritur, Vtrum accidia sit peccatum.

¶ Secundo, Vtrum accidia sit peccatum speciale.

¶ Tertio, Vtrum sit peccatum mortale.

¶ Quarto, Vtrum sit peccatum capitale.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum accidia sit peccatum.

QVAESTIO est de accidia. Et primo queritur, vtrum accidia sit peccatum. Et videtur quod non. virtus. n. & peccatum cum sint contraria, sunt in eodem genere: sed uirtus est in genere amoris. Cui ergo accidia non sit in genere amoris. Cuiusmodi est in genere amoris. Et primo queritur, vtrum accidia sit peccatum. Et videtur quod non. virtus. n. & peccatum cum sint contraria, sunt in eodem genere: sed uirtus est in genere amoris. Cui ergo accidia non sit in genere amoris. Cuiusmodi est in genere amoris. Et primo queritur, vtrum accidia sit peccatum. Et videtur quod non. virtus. n. & peccatum cum sint contraria, sunt in eodem genere: sed uirtus est in genere amoris. Cui ergo accidia non sit in genere amoris. Cuiusmodi est in genere amoris.

¶ 3. Præter. In Psal. sup 3. Cõfitemini, ponit gl. quatuor tẽtationes, q sunt: error, difficultas vincendarũ concupiscentiarum, tedium, & tempestas seculi. Sed error, & difficultas, & tempestas seculi non sunt peccata. ergo nec tedium quod est accidia, est peccatum.

¶ 3. Præter. Oẽ pãm est ab homine, fm illud Olee penult. Perditio tua ex te Israel. Sed accidia cũ sit qdã tristitia: nõ est ab hoie, qa 2. ad Cor. 9. sup illud, Nõ ex tristitia aut necessitate. dicit gl. Si cũ tristitia facis fit de te, non tu in facis. ergo accidia non est pãm.

¶ 4. Præter. non pot contingere qd actus sit simul meritorius & pãm: sed aliquis actus cum accidia factus est meritorius, puta cũ aliquis ex uoto uel obedientia ieiunat: & tamen ieiunium ipsum contristat, & sic est ibi accidia, quæ est tristitia de bono spiritali uirtutis. ergo accidia non semper est peccatum.

¶ 5. Præter. Dam. dicit in 2. lib. qd accidia est tristitia aggrauas: sed aggrauatio magis vs esse pena quam culpa. ergo accidia non est peccatum: sed magis pena.

¶ 6. Præter. accidia uidetur esse tristitia, uel tedium inter-

Loco citate in arg. 3. D. 304.

Ca. 15. to. 1.

Li. 3. Ortho. fidei cap. 14. Est gl. Aug. super illud, contẽtatur Domino miseraciones eius com. 2.

Glossa ordinaria ibi. ex Aug. super illud, hilarẽ dato rãm.

Li. 3. ortho. fidei cap. 14. Glos. ordi. ibi ex Aug.

ni

ni boni, de quo dicitur in glossa super illud Psal. 106. Om-
nem escam abominata est anima eorum. Si ergo acci-
dia sit peccatum, aut est peccatum, quia non accipit spi-
rituale bonum, aut quia eo spreto accipit corpora-
le bonum: sed non potest esse peccatum quia non ac-
cipit spirituale bonum, quia non accipere non est actus,
sed privatio quadam. Ois autem laus & vituperium
sequitur aliquem actum, ut Phil. dicit in 1. Eth. vitu-
perium autem peccato debetur. Restat ergo si acci-
dia sit peccatum, quod sit peccatum quia profecquitur aliquod
corporale bonum spirituali contempto. Sed profec-
tatio boni vult pertinere ad concupiscibile, sicut fuga
mali ad irascibile. ergo videtur quod accidia sit in con-
cupiscibili, cum magis videatur ad irascibile pertinere.
¶ 7 Præter Greg. dicit. 11. Mor. quod accidia est inter-
na metus tristitia, per quam quis minus deuote orat
aut psallit. Sed non est in potestate hominis, quod de-
uote oret, ergo non est in potestate hominis, quod
accidia uideatur. Accidia ergo non est peccatum,
quia nullus peccat in eo quod uirare non potest.
¶ 8 Præter Dam. in 2. lib. ponit accidiam speciem quã-
dam tristitiæ, quæ est vna de quatuor passionibus:
sed passionibus non sunt peccata, quia secundum eas nec lau-
damur, nec vituperamur, ergo accidia non est peccatum.
¶ 9 Præter illud quod eligit sapiens non est peccatum:
sed accidiam siue tristitiam eligit sapiens. Dicitur
enim Eccl. 7. quod cor sapientis ubi tristitia, ergo
accidia siue tristitia non est peccatum.

Lib. 1. c. 12. 80m. 5.

Li. 1. ortho. fidei c. 14.

Lib. 1. c. 37. par. 1. a. prim.

2. 3. questio. 31. art. 1. Dama. lib. 2. cap. 14. Grego. 31. moral. c. 31. in anti- quis, & 27. in nouis. ex- cem. ortho. Dam. lib. 2. ortho. fidei cap. 14.

Ibi in gloss. ord. ex An.

verò quod sunt actus appetitus intellectiui sunt finis
ces motus uoluntatis: peccatum autem per se & proprie
est in uoluntate, ut dicit Aug. Et ideo si accidia
minet actum uoluntatis refugientis internum & spi-
rituale bonum, potest habere perfectam rationem
peccati: si uero accipiatur prout est actus appetitus
sensitiui, non habet rationem peccati, nisi ex uolun-
tate in quantum, scilicet talis motus potest a uoluntate
prohiberi: unde si non prohibetur habet aliquam
rationem peccati, sed imperfectam.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod amor est prin-
cipium omnium affectionum, ut patet per Aug. 14. 1.
Ciuil. Dei. Et ideo cum dicitur quod uirtus est
ordo amoris, est prædicatio per causam non per
sentiam. Non enim omnis uirtus essentialiter est amor,
sed omnis affectio uirtutis deriuatur ex aliquo
re ordinato: & simpliciter omnis affectio peccati
deriuatur ab aliquo inordinato amore.

AD SECUNDUM dicendum, quod ille modus argumen-
di non est efficax, non enim oportet, ut quicquid
dicatur de uo diuidentium aliquod eorum, præter
et de alijs. Illa enim quæ connumerantur ad inueni-
endi diuidentia aliquod eorum in illo eorum conueniunt
aut necesse est, quod in quolibet alio. Vnde illa quæ
conueniunt in hoc eorum quod est tentatio. Nihil
rem prohibet, quin unum eorum sit peccatum,
alia non sint peccata. Sicut etiam tentatio quæ est
carne, non est sine peccato: tentatio autem
est ab hoste potest esse omnino sine peccato.

AD TERTIUM dicendum, quod actus qui sunt ex
tristitia uel timore, sunt mixti ex uoluntario, & inuolun-
tario, ut dicitur in 3. Eth. Et in quantum habent de inuolun-
tario non sunt ex nobis. Nam ipse modus tristitiæ est ex
nobis.

AD QUARTUM dicendum, quod nihil prohibet aliquem
se consideratum esse tristabile: quod tamen est delectabile
secundum se referunt ad feruitum Dei, unde et de merito
dicitur in lachrymis feminas, ut Aug. exponit. Nihil
tristitia passionis est accidia, quia non est de interiori
bono: sed de exteriori malo. De interiori bono non
martyres gaudebant. Et tanto illud gaudio magis
magis meritum: quanto exterioris malum magis
gis contristans. Et similiter si aliquis uoluntario
piens obedientiam, uel præceptum tristetur de
quo opere afflictio uel laborioso, tristitia tamen
est accidia: quia non est de interiori bono, sed
exteriori malo.

AD QUINTUM dicendum, quod tristitia est esse
uans, in quantum opprimit affectum, ne inlingu-
operandum. Et secundum hoc aggrauatio tristitiæ
magis, magis habet rationem culpæ quam peccati:
cuius principium est ex nobis.

AD SEXTUM dicendum, quod irascibilis & con-
cupiscibilis non distinguuntur secundum prosecutionem
gam, quia eiusdem potentie est profectio boni
& fugere malum oppositum: sed distinguuntur
hoc quod ad irascibilem pertinet profectio uel
boni uel mali ardui: ad concupiscibilem uero
cutio uel fuga boni absolute. Et secundum hoc, sicut
& timor pertinet ad irascibilem ita gaudium ad
tristitia pertinent ad concupiscibilem. Unde
secundum quod est in appetitu sensitiuo, est in concupiscibili.
Nec tamen oportet quod accidia non sit peccatum
ex eo, quod refugit bonum spirituale: tum quia pri-
ga est quidam motus appetitiuus, & non est priuatio
sola: tum quia etiam si esset priuatio sola, quæ est
accipere spirituale bonum, hoc et potest habere
tionem culpæ. Et sic dicitur tunc peccatum omnino

AD SEPTIMUM dicendum, quod deuotio hominis est a Deo: sed secundum quod homo potest se disponere ad deuotionem habendam, vel etiam deuotionem impedire, secundum hanc in deuotio est peccatum, licet in auctoritate inducta non dicatur quod accidia sit in deuotio: sed quod ex ea procedat.

AD OCTAVUM dicendum, quod Damasc. Non loquitur de accidia secundum quod est peccatum prout scilicet est tristitia de bono spirituali in re: sed vniuersaliter prout est de quocumque malo. & ideo loquitur de accidia secundum quod est species passionis, & secundum quod est peccatum.

AD NONUM & AD X. dicendum, quod rationes illa procedunt de tristitia eius, quod est malum simpliciter, quae laudabilis est.

ARTICVLVS II.

Utrum accidia sit speciale peccatum.

SECUNDO queritur, utrum accidia sit speciale peccatum, & videtur quod non. Accidia enim cum sit tristitia, delectationi opponitur: sed delectatio non est specialis virtus. Quilibet enim virtuosus delectatur in actu propriae virtutis, ut patet in 1. Eth. ergo tristitia de bono spirituali non est peccatum speciale.

¶ 2. Præter illud quod consequitur ad omne peccatum, non est speciale peccatum: sed tristitia spiritualis boni consequitur ad omne peccatum. vnicuique enim est tristabile quod est sibi contrarium. Cuiuslibet enim peccato contrariatur aliquid spirituale boni virtutis. ergo accidia non est speciale peccatum. Sed dicendum quod accidia tristat de bono spirituali sub speciali ratione, in quantum scilicet est impedimentum corporalis quietis.

¶ 3. Sed contra, appetere corporalem quietem pertinet ad vitia carnalia. Eiusdem autem rationis est appetere aliquid & tristari de eius impedimento. Si ergo accidia non sit speciale peccatum, nisi quia est impedimentum corporalis quietis, sequeretur quod accidia sit peccatum carnale: cum tamen Grego. ponat accidiam inter peccata spiritualia, ut patet in 31. Moral. non ergo accidia est speciale peccatum.

SED CONTRA est, quod Greg. 31. Mor. connumerat ipsam alijs peccatis. ergo est speciale peccatum.

RESPON. Dicendum, quod si accidia esset absolute tristitia cuiuscumque boni specialis secundum quamcumque rationem, sequitur ex necessitate non esse peccatum speciale: sed quoddam consequens omnia peccata. Ad hoc ergo quod ponatur speciale peccatum, oportet dici quod est tristitia de bono spirituali secundum aliquam specialem rationem. Non autem potest dici, quod ista specialis ratio sit secundum quod est impedimentum alicuius corporalis boni, quia secundum hoc accidia non esset peccatum distinctum ab illo peccato, quod est circa illud corporale bonum. quia per eandem rationem aliquis delectatur in vno, & refugit impedimentum eius: sicut et in rebus naturalibus ex eadem virtute naturali est quod graue deserat superiorem locum, & redat in locum inferiorem. & propter hoc videmus, quod sicut propter gulam aliquis delectatur in cibo: ita etiam ex eodem vitio est quod tristetur de abstinentia cibi. Tamen hoc quod est esse impedimentum boni corporalis, est ratio quare bonum spirituale est contristans: non tamen ratio, quare tristitia de hoc bono sit peccatum speciale. Est ergo considerandum, quod nihil prohibet aliquid in se consideratum esse speciale bonum, quod tamen est communis finis multorum, & secundum hoc charitas est specialis virtus, quia primo & principaliter est amor boni diuini, secundario autem est amor boni proximorum, cuius bonum est finis omnium vel

A multorum aliorum bonorum. Sic ergo aliquid opus alicuius specialis virtutis, puta castitatis, potest esse amabile vel delectabile dupliciter. Vno modo, secundum quod est opus talis virtutis, & hoc est proprium castitatis. Alio modo, secundum quod ordinatur ad bonum diuinum: & sic est proprium charitati. Sic ergo dicendum est, quod de hoc speciali bono quod est bonum internum & diuinum tristari, facit accidiam esse speciale peccatum: sicut hoc bonum amare facit charitatem, speciale est virtutem. hoc autem bonum diuinum est tristabile homini propter contrarietatem spiritus ad carnem, quia ut dicit Apost. ad Galat. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum. & ideo quando affectus carnis in homine dominatur, falsidit spirituale bonum tanquam sibi contrarium: sicut homo habens gustum insectum, falsidit cibum salubrem & tristatur de eo, si quando oporteat eum sumere talem cibum. Talis ergo tristitia & abominatio seu tedium boni spiritualis & diuini, accidia est, quod est speciale peccatum. unde ad hanc repellendam monet Sapient. Eccl. 6. subijce humerum tuum, & porta illam (spiritualem sapientiam) & ne accideris in vinculis illius.

B AD PRIMUM ergo dicendum, quod delectatio spiritualis boni, & diuini pertinet ad specialem virtutem quae est charitas, secundum illud Gala. 5. Fructus autem spiritus, charitas, gaudium, pax.

AD SECUNDUM dicendum, quod quilibet peccator tristatur de bono spirituali secundum specialem rationem virtutis illius, cui contrariatur suum peccatum: sed secundum rationem boni spiritualis diuini, quod est speciale obiectum charitatis, contristatur de ipsa accidia.

AD TERTIUM patet responsio per id, quod dictum est, contrarietas non quierem corporalem, facit bonum spirituale esse contristabile: non autem facit specialem rationem peccati.

ARTICVLVS III.

Utrum accidia sit peccatum mortale.

TERTIO queritur, utrum accidia sit peccatum mortale, & videtur quod non. Nullum enim peccatum mortale inuenitur in viris perfectis: sed accidia est tristitia quae inuenitur in viris perfectis, ex quo rum persona dicit Apost. Quasi tristes, semper autem gaudentes. ergo accidia non est peccatum mortale.

¶ 2. Præter. Omne mortale contrariatur præcepto Dei: sed accidia non videtur contrariari alicui præcepto, quia inter præcepta decalogi non continetur aliquid præceptum de delectatione. ergo accidia non est peccatum mortale.

¶ 3. Præter. Cum tristitia sit de malo presenti: ut Damasc. dicit in 2. li. de accidia quae est tristitia quaedam, oportet quod sit de aliquo malo presenti, quod quidem sit vere bonum, malum autem apparens, nec potest esse de vere bono, quod est bonum increatum: tum quia presentia talis boni non habet tedium nec tristitiam (dicitur enim Sapient. 8. de diuina sapientia, quod non habet tedium conuersatio eius, nec tedium conuictus illius) tum et quia si sit praesens bonum increatum, non potest esse peccatum mortale. ergo relinquitur quod accidia sit tristitia de aliquo bono creato praesenti.

Auerti autem a bono creato non facit peccatum mortale: sed solum auerti a bono incommutabili increato. ergo accidia non est peccatum mortale.

¶ 4. Præter. Peccatum operis in eodem genere non est minus peccatum cordis: sed recedere opere ab aliquo bono creato specialiter ducente in Deum, non est peccatum mortale. non enim mortaliter peccat quicumque, non ieiunat, vel

Quaest. dist. S. Tho. X quicumque

In solutio- ne praec. 32 in corp. art.

Li. 3. ortho. dist. c. 12.

quicumque non orat. ergo et nec recessus cordis est tristitia a bono creato. semper est peccatum mortale. & ita accidia non est peccatum mortale ex suo genere. quia sic semper est peccatum mortale. sicut homicidium. & adulterium. Sed dicitur quod recessus operis ab aliquo bono creato debito. facit peccatum mortale.

¶ 5 Sed contra. opera que non sunt debita. quicquid magis sunt spiritualia. & tunc ab eis recedere non est peccatum mortale. nisi efficiatur necessaria per votum: imò et nullum peccatum est. si aliquis non seruet virginitatem vel paupertatem. ergo nec est omnis tristitia de bono spirituali. est peccatum mortale.

¶ 6 Præterea. Recedere opere ab aliquo bono spirituali. non est peccatum mortale: nisi inquantum homo ad illud bonum obligatur: sed et si homo obligetur ad hoc. quod operetur aliquod bonum spirituale. non tamen obligatur ad hoc quod cum delectatione illud operetur. quia delectatio facta in opere est signum habitus inherens. & sic ad hoc non potest obligari illi. qui non habent habitum virtutis. ergo et accidia quæ est de bono spirituali debito. non est peccatum mortale.

¶ 7 Præterea. Omne peccatum mortale est contrarium spirituali vitæ: sed non est de necessitate spiritualis vitæ. quod aliquis delectabiliter operetur. sed sufficit quod operetur: alioquin quicumque faceret opus quod debet. si non delectaretur in eo. peccaret mortaliter. ergo accidia. que contraria delectationi. non est peccatum mortale.

¶ 8 Præterea. Ideo non quilibet concupiscentia est peccatum mortale. quæ ex corruptione naturæ nobis imminet pronitas ad concupiscendum: sed ex eadem corruptione imminet nobis penitentia ad quiescendum. & ad refugendum labores. quod videtur ad accidiam pertinere. ergo non omnis accidia est peccatum mortale.

SED CONTRA est. quod Damascenus dicit. quod accidia est tristitia quædam: sed non est tristitia secundum Deum. quia sic non esset peccatum. ergo est tristitia sæculi. sed tristitia sæculi mortem operatur. ut Apostolus dicit. ad Cor. 7. ergo accidia est peccatum mortale.

¶ 2 Præterea. Augustinus super Genesim ad litteram dicit. quod Iacob dicens filiis suis. Deducetis senectutem meam cum tristitia ad inferos. videtur hoc timuisse ne nimia tristitia se perturbaretur. ut non ad requiem beatorum iret. sed ad inferos peccatorum. Omne autem illud. quod retrahit a requie beatorum. & reducit ad inferos peccatorum. est peccatum mortale. ergo tristitia quæ est accidia. est peccatum mortale.

¶ 3 Præterea. Super illud. Quare tristis es anima mea: dicitur quod docet hic tristitia sæculi fugiendam. quæ patientiam & charitatem & spem extinguit. & totam bonam vitam confundit. ergo accidia est peccatum mortale. hoc enim dicimus peccatum mortale. quod charitatem & ceteras virtutes extinguit.

RESPON. Dicendum. quod ex præmissis de facili patet. quod accidia facta quod est speciale peccatum. est peccatum mortale ex suo genere. Importat enim quandam tristitiam. ex repugnancia humani affectus ad bonum spirituale divinum. talis. n. repugnancia contraria charitati manifeste. quæ inhæret bono spirituali & delectationi in ipso. Cum ergo hoc faciat peccatum esse mortale. quod contraria charitati. per quam est animæ vitæ. manifeste sequitur quod accidia ex genere suo est peccatum mortale. quia sicut dicitur in Iohan. 3. Qui non diligit manet in morte. & est considerandum quod sicut invidia. que est tristitia de bono proximi. est peccatum mortale ex suo genere. inquantum contraria charitati quantum ad dilectionem proximi: ita accidia que est tristitia boni spiritualis divini. est peccatum

mortale ex suo genere. inquantum contraria charitati quantum ad dilectionem Dei. Hoc in veritate in omnibus peccatis. quæ sunt mortalia ex suo genere. quod motus imperfecti ex genere talium peccatorum non sunt peccata mortalia. qui sunt ab operatione rationis. unde tales motus accidia sunt peccata venialia. sicut supra de motibus invidie dicitur. est: sed quoniam affectus carnalis ipsa pualet rationi. ut ex de operatione homo tristetur de bono spirituali. manifeste talis motus voluntatis est peccatum mortale.

AD PRIMUM ergo dicendum. quod in vita peccatis potest esse imperfectus motus accidia. sed in sensuualitate. propter hoc quod nullus est ita peccatum in quo non remaneat aliqua contrarietas contra spiritum. Apostolus tamen non videtur ibi loqui de tristitia boni spiritualis. quæ est accidia: sed potius de tristitia. quæ est de malis temporalibus.

AD SECUNDUM dicendum. quod accidia contraria est de sanctificatione sabbathi. in quo mandatur quod est præceptum morale quies mentis in Deo.

AD TERTIUM dicendum. quod Deus secundum quod est præsens menti. non comparitur secundum tristitiam vel peccatum mortale. unde accidia mortalis tristitia de præsentia ipsius Dei. sed de aliquo bono quod est per participationem diuinam.

AD QUARTUM dicendum. quod accidia non est recessus mentalis a quo cumque bono spirituali. sed bono spirituali. cui mens ex necessitate debet adherere. quod est bonum diuinum. sicut iam dictum est. & per hoc patet solutio ad quintum.

AD SEXTUM dicendum. quod ratio illa procedit de bono spirituali alicuius actus particularis. ut quod est præsens menti. non comparitur non cadit sub præcepto: sed quod delectetur de Deo. hoc cadit sub præcepto. sicut & quod homo Deum diligat. quod delectatio amore non consequitur.

AD SEPTIMUM dicendum. quod delectatio non provenit ex charitate cui contrariatur. accidia est de necessitate spiritualis vitæ. sicut & ipsa charitas. ideo accidia est peccatum mortale.

AD OCTAVUM dicendum. quod sicut concupiscentia tantum in sensuualitate. que provenit ex corruptione naturæ. non est peccatum mortale. quia est motus animalis: ita et nec talis accidia est peccatum mortale.

ARTICVLVS IIII.
Vtrum accidia sit vitium capitale.

QUARTO queritur. vtrum accidia sit vitium capitale & videtur. quod non. Sicut enim delectatio procedit ex amore. ita tristitia procedit ex odio: sed odium non est vitium capitale. & multominus accidia. quæ est tristitia quædam.

¶ 2 Præterea. Vitia capitalia dicuntur. quæ in clivitate actus aliorum peccatorum: sed accidia non videtur esse huiusmodi. sed magis immobile reddere. & enim tristitia aggravans. ut Damascenus dicit. ergo accidia non est vitium capitale.

¶ 3 Præterea. Vitium capitale est quod habet aliquas vias: sed accidia non videtur esse filia. quæ continentur a Gregorio 31. Morali. Malitia enim commune ad omnia peccata: rancor autem pertinet ad odium. quod ex ira nascitur: pusillitas vero & desperatio pertinent ad irascibilem. Torpor autem circa præceptum. videtur idem esse. quod accidia: euagatio vero mentis videtur contraria rationi tristitia. quæ est contraria. ergo accidia non debet poni vitium capitale.

lib. 3. orthon. fidei to. 14.

li. 13. ca. 33. non procul a fine to. 3.

s. 2. quæst. 35. art. 3. art. præced.

SED CONTRA, est auctoritas Gregorij qui acci-

31. Moral. Dicendum, quod sicut supra dictum est, vitium capitale est ex quo alia vitia oriuntur secundum rationem causae finalis. Sicut autem homines propter delectationem quaedam procedunt ad multa facienda, vel vitanda: ita etiam & propter tristitiam fugiendam. Vtrumque enim eiusdem rationis esse videtur: sicut querere bonum, & fugere malum. Cum ergo accidia sit quaedam tristitia de bono diuino interno, sicut invidia de bono proximi, ut dictum est, & sicut ex invidia multa vitia oriuntur in quantum homo multa facit inordinate ad homini tristitiam repellendam, quae consequitur de bono proximi: ita etiam & accidia est vitium capitale: sed quia est nullus homo est qui absque delectatione in tristitia manere possit, ut Philo. dicit in 8. Ethic. ideo ex tristitia duo consequuntur. Quorum vnum est vt recedat a contrariis: aliud est ut ad alia transeat in quibus delectetur: & secundum hoc Philo. dicit in 2. Ethic. quod illi qui non possunt gaudere delectationibus spiritualibus, vt plurimum transferunt se ad delectationes corporales. & secundum hoc ex tristitia, quae concipitur ex spiritualibus bonis, sequitur euagatio circa illicita, in quibus animus carnalis delectatur. In fuga autem tristitiae talis processus attenditur, quod primo quidem homo ea fugit, secundo etiam profugitur. Ad fugam autem spiritualium bonorum, quae delectari possunt, pertinet & recessus a bono diuino sperato, & haec est desperatio: & iterum recessus a bono spirituali agendo. Quae quidem quantum ad communia quae sunt de necessitate salutis, est torpor circa praecipua: quantum ad ardua, quae cadunt sub consilijs, est pusillanimitas. Vltimus autem contingit, quod si aliquis inuitus detineatur in spiritualibus bonis, quae ipsam contristant, concipit primo quidem indignationem ad prelatos, vel ad quascumque personas in his detinentes, & hinc est rancor: secundo vero concipit indignationem, & odium contra etiam ipsa spiritualia bona, & haec proprie est malitia.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in virtutibus animi amor, ex quo oritur delectatio, ponitur principalis virtus quae est charitas: quia bonum diuinum, & bonum proximi est secundum se amabile, non autem est secundum se odibile: sed solum secundum quod ex aliquo accidente contristat. & ideo magis accipiuntur capitalia vitia secundum tristitiam, quam secundum odium.

AD SECUNDUM dicendum, quod accidia immobilitatem quidem ab his de quibus contristatur: sed ad contraria promptum reddit.

AD TERTIUM dicendum, quod malitia hic non accipitur secundum quod est communis omni peccato: sed secundum quod importat quandam impugnationem spiritualium bonorum. Nihil enim prohibet, quin rancor ex ira, & ex accidia generetur: id enim potest ex diuersis causis secundum diuersas rationes causari. Quod autem pusillanimitas & desperatio pertinet ad irascibilem, non impedit quin ex accidia causentur: quia passiones irascibilis omnes causantur ex passionibus concupiscibilibus. Torpor autem circa ipsa agenda, non est ipsa tristitia: sed tristitiae effectus. unde ex accidia oritur tristitia, sicut ex hoc ipso quod constringit, grauat cor: & ideo huiusmodi grauedinem fugiens ad alia euagatur.

QUAESTIO XII.

De Ira.

In quinque articulos diuisa.

- ¶ Primo enim, quaeritur vtrum omnis ira sit mala, uel aliqua ira sit bona.
- ¶ Secundo, Vtrum ira possit esse peccatum, uel no.
- ¶ Tertio, Vtrum ira sit peccatum mortale.
- ¶ Quarto, Vtrum ira sit leuius peccatum odio, & inuidia.
- ¶ Quinto, Vtrum ira sit vitium capitale.

ARTICVLVS I.

Vtrum omnis ira sit mala, uel bona.

QUAESTIO est de ira. Et primo quaeritur, vtrum omnis ira sit mala, uel aliqua sit bona. & videtur quod omnis ira sit mala. Hieron. n. exponens illud Matth. 5.

Qui irascitur fratri suo, sic dicit: In aliquibus codicibus additur sine causa, ceterum in veteris definita sententia est, & ira penitus tollitur. Si enim iubemur orare pro persecutoribus, omnis ira occasio tollitur: & hoc omnino est, sine causa, quia ira viri iustitiam Dei non operatur, ergo omnis ira est mala & prohibita.

¶ 2. Praet. Sicut Dionys. dicit in 4. c. de diu. nomi. Ira est naturalis cani, innaturalis autem hominibus: sed id quod est contra naturam hominis est malum, & peccatum, ut patet per Damasc. in 1. lib. ergo omnis ira est peccatum.

¶ 3. Praet. Malum animae humanae est praeter rationem, ut ibidem Dionys. dicit: sed ira semper est praeter rationem. Dicit enim Philo. in 7. Ethico. Videtur ira audire secundum quid rationem: obaudire autem, id est non perfecte audire, ut postea exponit, ergo ira semper est mala.

¶ 4. Praet. Dominus Matth. 7. arguit eum qui habet trabem in oculo suo, & vult eiecere festucam de oculo fratris sui. Multo magis ergo est arguendus, qui trabem in oculo suo ponit, ut eiciat festucam de oculo alterius: sed talis est quicumque irascitur, ut alius corrigat. Dicit enim Cassianus in 3. lib. de institutio ne Coenobiorum, quod quilibet iracundiae morus efferuens excacat oculum cordis, ergo arguendus est quicumque irascitur ad corrigendum fratrem suum, & multo magis si ex quacumque alia causa aliquis irascitur.

¶ 5. Praet. Perfectio hominis consistit in imitatione diuina. unde dicitur Matt. 5. Estote perfecti sicut & pater vester perfectus est. sed sicut dicitur Sapient. 12. Deus cum tranquillitate iudicat. Ira autem quiete mentis subuertit, ut subuertit, ut Grego. dicit 5. Moral. ergo omnis ira derogat perfectioni humanae: ut pote separans nos a similitudine diuina.

¶ 6. Praet. Omne quod est bonum uel indifferens, est utile ad actum virtutis: quia usus bonorum est actus virtutis, ut Aug. dicit in 2. de lib. arbi. Sed nulla ira est utilis ad virtutem. Dicit enim Cassianus in lib. praedictio. Cum Apосто. dicit, Omnis ira tollatur a nobis, nullam penitus necessariam, & utilem nobis excipit, Tullius etiam dicit in 4. de Tusculanis quaestionibus. Fortitudo non indiget aduocata iracundia, satis suis armis munita perfecta est. ergo nulla ira est bona.

¶ 7. Praet. Grego. dicit 5. Mora. Cum tranquillitatem mentis ira diuerberat, dilaniatam, quodammodo scilicet.

Quaest. dis. S. Tho. X 2 sanque

Super. hunc locum Maec. c. 10. p.

Cap. 4. p. 9. med. filii.

Dama. lib. 1. c. 14. circa 4. & 10. p. 4. & 10. p. 4. & 10. p. 4. & 10. p. 4.

Li. 8. c. 6. & cap. 1.

Li. 5. moral. c. 11. mouis excemp. iter principis c. 2. med. c. 13. et 19. et retr. c. 9. a medio 10. 1.

Li. 5. c. 30. in 11. c.